

Struktura fizyczna czyli Przestrzeń organizacji

Przestrzenie

- „Zewnętrzne” – intersubiektywne: fizyczne, społeczne – to „co każdy widzi” na zewnątrz
- „Wewnętrzne”: wyobrażenia, duchowe – to, co się widzi, gdy się patrzy do wewnątrz, medytuje, oddaje twórczości
- Liminalne – na pograniczu między tymi dwiema

Bill Viola

Przestrzeń zewnętrzna

Przestrzeń zewnętrzna

... czyli fizyczna, w której można zmierzyć i zlokalizować ciała fizyczne; intersubiektywne: posiadają cechy, co do których ludzie łatwo się zgadzają, znajdują się poza jaźnią i niełatwo je zmienić lub odrzucić (nie są zależne od woli).

- biologiczna - ekosystem Ziemi, zawierający organizmy żywe i inne elementy, a także relacje między nimi;
- społeczna - łącząca obiekt materialny i symboliczny, np. strukturę społeczną.
- przestrzenie symboliczne, takie jak Internet

Przestrzeń zewnętrzna organizacji

- Przedmioty materialne
 - ich cechy
 - wygląd
 - zastosowanie
- Miejsce – geografia

Szymon Rogiński

Podejście behawioralne

- walory funkcjonalne, użytkowe rzeczy, ich sprawne działanie; *Czy rzeczy są przydatne?*

Podejście efektywnościowe

- wpływ na produktywność, wpływ na skłonność konsumenta do zakupu; *Czy rzeczy zwiększają efektywność?*

Podejścia efektywnościowe

To wszystko wpływa na efektywność:

- Wygląd
- Dźwięki
- Zapachy
- Wrażenia
- Kolory
- Afekty

Pieter Claesz

Simbole statusu

Co w obecnych czasach wyróżnia pracowników o wysokim statusie?

Design: A-Cero

Symbole statusu

są zależne od kultury narodowej, regionalnej, od klasy społecznej, od organizacji... Odczytujemy je dzięki **kapitałowi kulturowemu** (Pierre Bourdieu), czyli kompetencje gustu, kody zachowania, znajomość kultury i gust. Bywa dziedziczony i nabyty podczas edukacji.

Francesco Botticini

Zarządzanie strukturą fizyczną: Znaczenie strategiczne

Tożsamość, czyli wyobrażenia uczestników o organizacji, kim jesteśmy?

Zarządzanie strukturą fizyczną: Znaczenie marketingowe

Wizerunek, logo, marka – wyobrażenia otoczenia o organizacji (*image*)

Venus Fort Shopping
Center (Tokyo), foto
Michael Yamashita

Podejścia estetyczne

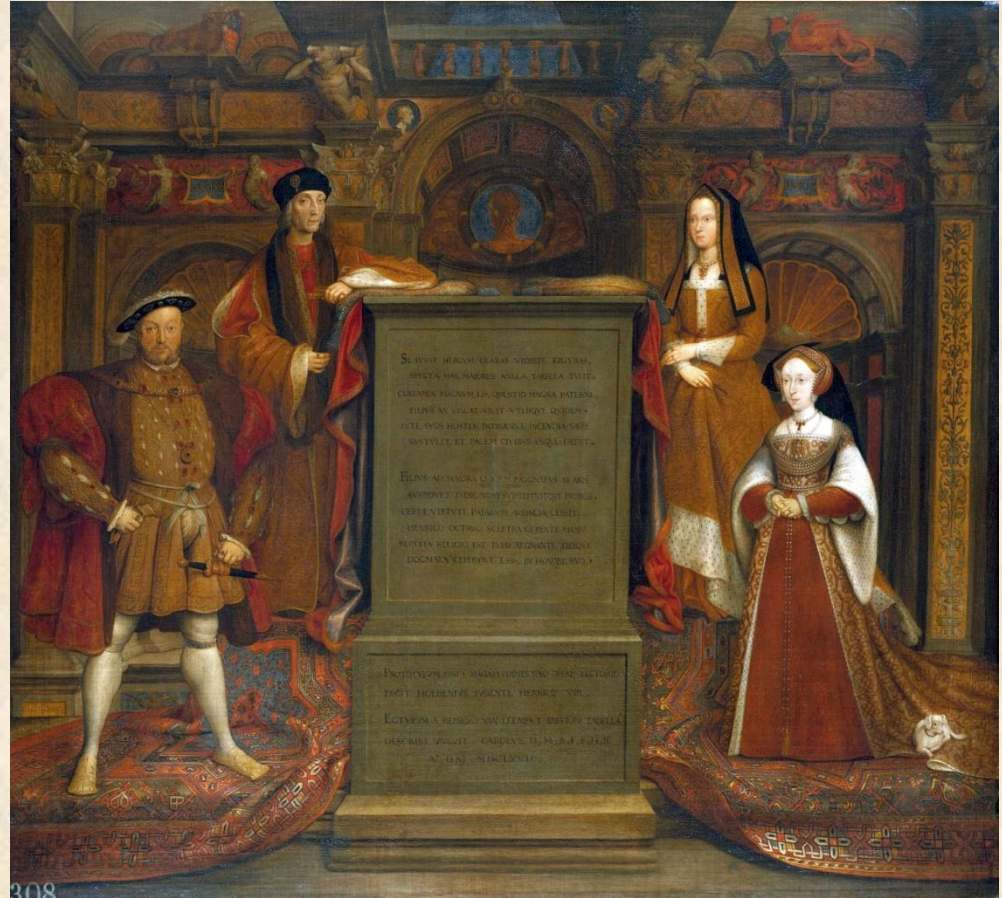
Przestrzeń także może być widziana jako część „akcji” organizowania, element biorący udział w działaniu w ważnych rolach:

- Architektura jako aktor społeczny (Miroslaw Duchowski)
- Piękno i inspiracja do działania (Pierre Guillet de Monthoux)
- Przestrzeń to współdziałanie (Krzysztof Nawratek)

Podejścia symboliczne: Tworzenie znaczeń

Rzeczy i przestrzeń mają symboliczne znaczenie dla ludzi, np. jako symbole prestiżu i w tej roli wchodzą w interakcje z postaciami i strukturami społecznymi, tworząc znaczenia takie jak władza, sukces, potęga (lub wręcz przeciwnie)

Kopia *Whitehall Mural*, 1667.
Remigius van Leemput, za Holbeinem.

Przestrzeń jako aktant

OC&C Strategy
Consultants Rotterdam
Office Design Pictures

- Badanie przestrzeni w budynkach publicznych: co opowiadają budynki odwiedzającym? Czy zapraszają, czy przemawiają z pozycji władzy, czy równości?... (Dvora Yanow)
- Badanie przestrzeni biurowej pokazuje, że ludzie są w stanie z czegokolwiek zrobić symbole prestiżu; np. gdy nie ma nic innego – z wieszaków na ubrania (Mary Jo Hatch)
- Ale: materialność organizacji jest materialnością rzeczy nie życia; organizacja nie posiada wcielonej subiektywności = te przedmioty i przestrzeń mówią do nas, ludzi, bo my mamy świadomość; bez nas są martwe (David Bevan i Herve Corvellec)

Przestrzeń fizyczna jest społeczna

Reprezentacje przestrzeni są wyobrażone, ale pojmowane jako rzeczywiste. Składają się z wiedzy i idei na temat przestrzeni wyrażonych poprzez zestaw symboli. Wreszcie, przestrzeń przeżywana lub doświadczana to rzeczywisty kontekst zewnętrzny, w którym toczy się życie społeczne. (Henri Lefebvre, 1991)

Przestrzeń wewnętrzna

Przestrzenie wewnętrzne

Przestrzenie wewnętrzne są wielorakie, podobnie jak zewnętrzne, na przykład:

- przestrzeń wyobrażeniowa, służąca do aktywności twórczej;
- przestrzeń duchowa, zamieszkiwana przez mistyków i poszukiwaczy wyższych rzeczywistości;
- przestrzeń intelektualna, służąca do rozumowania.

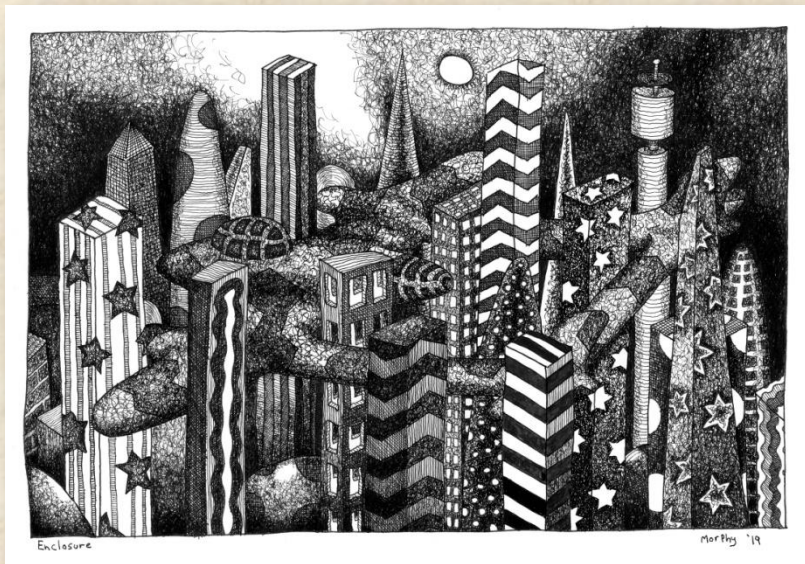
Przestrzenie wewnętrzne

Vincent Van Gogh

To, czego doświadczamy jako przestrzeń gdy marzymy, wyobrażamy sobie rzeczy, medytujemy. Gaston Bachelard (1969) podkreśla, że w takiej przestrzeni poruszamy się duszą, nie ciałem: polega na woli, skupieniu. Uwaga umysłu musi być skierowana do wewnątrz, aby się w nich poruszać. Mogą być doświadczane jako rzeczywiste przestrzenie przez ludzi, którzy regularnie się w nich poruszają, poprzez twórczą aktywność lub modlitwę.

Przestrzenie wewnętrzne

Brother Daniel, OSB,
Pluscarden Abbey

Podmiot może się w nich poruszać świadomie lub nieświadomie. Gaston Bachelard mówił o mapach przestrzeni wyobraźni, twórczych efektach tłumaczenia zadumy (Kotowicz, 2018). To jest poezja i sztuka.

Badanie przestrzeni wewnętrznych

Etnografia afektów (Kathleen Stewart, 1996):

- Uwaga, studiowanie afektywnych wymiarów życia codziennego, potencjału ożywiającego to, co zwyczajne
- Obserwacja, analiza krytyczna, koncentracja na szczegółach
- Zapis literacki i poetycki

Katleen Stewart (1996)
mówi o inności (*alterity*)
jako o swoistej
przestrzeni: tam, gdzie
zachodzi proces
zbliżania się, wyłania się
obecność i nieobecność.
Może ona być nawet
obca, ale zawiera w
sobie możliwość
istnienia Innego.

Joanna Karpowicz

Przestrzeń liminalna (pograniczna)

Liminalność

Limen (łacina) – granica

W antropologii – faza przejściowa pomiędzy rolami społecznymi, między fazami rytuału, gdy znaczenie są jeszcze/ już nieprzypisane

Niejednoznaczność, stan pomiędzy, niejasność

Przestrzenie liminalne

Nieokreślone, znajdujące się pomiędzy innymi. Niektóre z ich cech można uzgodnić, ale nie wszystkie. Pewna uwaga musi być skierowana na zewnątrz, ale jednocześnie wymagają one wewnętrznej aktywności. Przykładem takich przestrzeni są nawiedzone domy, stare stacje kolejowe, zniszczone szpitale: nieużywane miejsca przejściowe w obrębie bardziej zwyczajnych.

Bill Viola 'The Sleep of Reason' 1988

<https://www.youtube.com/watch?v=4z2IomqcBjo>

Gdy przestrzeń fizyczna
staje się liminalna...

Czyli w obliczu
niesamowitości:
zadziwiającej sztuki,
przecudnej przyrody,
„miejsc nawiedzonych”
(„*duchologia*”), miejsc
pustych...

Gregory Crewdson,
Redemption Center

Badanie przestrzeni liminalnych

Jerzy Kociatkiewicz i
Monika Kostera
(1999): *Antropologia
pustych przestrzeni,
obserwacja
nieuczestnicząca*; na
kolejnych slajdach
cytaty z publikacji

Puste przestrzenie są częścią miasta, ale miasta świadomie czytane na opak. Eksploracja pustych przestrzeni w wysoce zindustrializowanym środowisku społecznym jest dekonstrukcją tekstu, jakim jest miasto. "Zwykłe" badanie antropologiczne ukazuje tekst pisany wspólnie przez ludzi tworzących rzeczywistość, jest próbą interpretacji tego tekstu, mniej lub bardziej osobistej. Nasze eksploracje pustych przestrzeni są, jak w klasycznej derridiańskiej dekonstrukcji, udzieleniem głosu ciszy, koncentracją na elemencie marginalizowanym. Zamiast czytać tekst zapisany, czytamy tło. Zamiast patrzeć na czarne literki, patrzymy na białe plamy między nimi. Ta zmiana perspektywy powoduje, że, podobnie jak na rysunku przedstawiającym starą albo młodą kobietę (w zależności od tego, jak się go ogląda), widzimy inne miasto, miasto które do nikogo nie należy.

Inne praktyki zarządcze

Przestrzenie zewnętrzne, wewnętrzne i liminalne w zarządzaniu

„We are the consultants of the digital industry. We live a culture of knowledge sharing - day in and day out. Through this we keep our knowledge up-to-date, relevant and make our knowledge collectively available. Let Netlighters explain it to you.”

Można współ-pracować z przestrzenią:

<https://www.youtube.com/watch?v=5qvCtswzG2Q>

Open plan office

Oldhann, Greg R. and Daniel J. Brass, (1979) „Employee Reactions to an Open-Plan Office: A Naturally Occurring Ouasi-Experinment“, *Administrative Science Quarterly*, 24, p. 267-284.

Brennan, Aoife, Jasdeep Chugh and Thesersa Kline (2002) „Traditional versus open office design: A longitudinal study“, *Environment and Behavior*, 34/3, p. 279-299.

Paul Roelofsen, (2008) "Performance loss in open-plan offices due to noise by speech", *Journal of Facilities Management*, 6/ 3, p.202-211.